

A HETVENÉVES BUDAPEST

Budapest főváros első közgyűlése

A Pesti Napló 1873. október 25-i számából

Budapest első közgyűléséről és első főpolgármesterének választásáról szóló, a Pesti Napló 1873. október 25-iki számában megjelent tudósítást a hetvenéves jubileum alkalmával itt közöljük:

Szokatlan élénkség uralg a Vigadó környékén, nagyszámú nézőközönség tolong az épület mindkét kapuja előtt. A rendőrség nagy számmal, ünnepi díszben foglalja el a Vigadó bejáratát. A közönség által képzett sorfalak között már tíz óra előtt számos bizottsági tag halad. Fenn a kisteremben háromnegyed tíz órakor tömegesen vannak jelen bizottsági tagok, leginkább ünnepies öltözetben. Deák Ferencet, ki a teremben kevéssel tíz óra előtt jelenik meg, a bizottsági tagok két sorra oszolva zajos éljenzéssel fogadják.

Tíz órakor el van foglalva minden szék a képviselők által. A terem ünnepélyes jelleggel bír. A karzaton nagyszámú nézőközönség. A terem bejáratával szemben áll az elnöki asztal, mögötte az oszlopok által elválasztott terem, e részben a szavazási szekrény. A zöld posztóval bevont szekrény hátával van fordítva a közgyűlés felé, úgy, hogy a szekrény elején és annak közepe táján alkalmazott három nyílás, amelybe a szavazási golyók teendők, nem látható.

Havas Ignác kormánybiztos díszöltönyben tíz órakor lép az elnöki asztalhoz. Mellette Várady Károly, a szintén díszmagyarban megjelent főkapitány és Deák Ferenc foglalnak helyet.

Havas Ignác: Tisztelt bizottsági tagok. Az 1871-iki XXXVI. t.-cikk értelmében, a választások minden kerületben megtörténvén, a megválasztott bizottsági tagoknak az igazoló bizottság által megállapított névsora hozzám felterjesztett. A névsor minedenekelőtt fel fog olvastatni.

Barna Zsigmond felolvassa a kerületenkint történt választások eredményét és az igazoló bizottságnak ezekre vonatkozó határozatait.

Deák Ferenc neve hangos éljenzéssel fogadtatik. Havas Ignác: Szükség tétetvén a törvényrende-

letnek, miután valamennyi bizottsági tag, ötnék kivételével igazoltatott, van szerencsém a fővárosi bizottságot a törvény értelmében megalkotottnak nyilvánítani. (Éljenzés.) Örömmel teszem meg, mert eként elérkezettnek látom azon óhajtott időpontot, midőn az eddig különvált három város Magyarország egyesített fővárosává alakult át.

— Nem tehetem, — folytatta — t. bizottsági tagok, hogy ezen ünnepélyes alkalommal meg ne emlékezzem az eddig különváltan létezett hatóságokról, melyek hazafias működésükben századokon át közrehatottak hazánk szellemi és anyagi felvirágoztatására, osztozván annak örömeiben és bajaiban. Azon hazafiasan szívélyes testvériség, mi a társhatóságok között eddig és különösen a szervezési munkálatok alkalmával nyilvánult, lesz egyedüli összetartó kapcsa és éltető eleme az egyesült főváros működésének is. Ez tette lehetővé, hogy a szervezési munkálatok olyan sikeresen és oly rövid idő alatt megtörténhettek és ehhez járult azon eredményes buzgalom a közös nagy eszme elérése céljából, gyakran az önmegtagadással párosult hazafias egyetértés, amely hogy Magyarország fővárosának s a hazánk javára, jövőre is éltet adóan jelentkezze, teljes szívemből kívánom. (Élénk éljenzés.)

Ezután a jegyzőkönyv hitelesítése és a szavazatok ellenőrzése és összeszámítására Haris Sándor elnöklete alatt a következő urak küldettek ki: Vlassek Ede, Andorfy Károly, Tatay Adolf, Várady Károly, Vécsei Sándor, Pucher József, Schweiger Adolf, Molnár Endre és Mórocz István.

A miniszteri biztos átnyujtván a főjegyzőnek a főpolgármesteri állásra ő felsége által történt kijelölést magába foglaló levelet, az felbontatik.

A legfelsőbb kéziratot, amely a kijelölést tartalmazza, állva hallgatják végig a bizottság tagjai. A kézirat így hangzik:

Kedves gróf Szapáry! A Budapest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendelkezéséről szóló 1872. XXXVI. t.-cikk 68-ik szakaszának rendelkezéséhez képest Budapest főváros főpolgármesteri állására:

dr. Havas Sándor honvédelmi miniszteri tanácsost,

Házmán Ferencet, Buda főváros jelenlegi főpolgármesterét és

Ráth Károly pesti királyi ítélőtáblam elnökét kijelölöm.

Miről Önt azzal a hozzáadással értesítem, hogy az idézett törvénybefoglalt további intézkedések ennek folytán megteendők.

Kelt Bécsben, 1873. október 21-én, Ferenc József m. k. Gróf Szapáry Gyula m. k.

A legfelsőbb kézírathoz csatolt és felolvasott miniszteri leirat így hangzik:

Magyarország magyar fővárosa

A Pesti Napló vezércikke az első közgyűlés után

Több egy negyedszázadnál, hogy a közvélemény Buda és Pest egyesítését és valójában magyar főváros alkotását felkarolta. A 48-iki törvényhozás már szinte egységesnek tartotta Budapestet, de a rákövetkező súlyos időszak ezen nemzeti óhaj létrehozását is ellenezte. Mielőtt azonban az ország önrendelkezése visszakerült a saját kezébe, a testvérvárosban újra feléledt az összeforrásra hajló vonzódás. A kormány, a sajtó, s mondhatni az összes közvélemény újból lelkesedéssel megragadta az egyesítés eszméjét.

Az alkotásban azonban sort kell tartani s a dolgok természetes rendje azt követeli, hogy a törvényhatóságok és községek rendelkezése alkalmával tétessenek le azon alapkövek, amelyeknek az ország fővárosi municipiumának is helyezkednie kell. De időközben is a kivételes rendezést megelőzőleg törvényhozás, adózási, népnevelési, közmunka és igazságszolgáltatás tekintetében már egyesítettnek tekintette a fővárost. A fővárosi törvény megalkotottat, az átmeneti intézkedések megtételét és az egyesítés műve a mai napon befejeztetett.

Buda, Óbuda és Pest népe ünnepélyesen üdvözlí az egyesített Budapest, Magyarország fővárosának ma megalakult képviselőtét. Az új főváros népessége közintézei és vagyona szerint méltó helyet foglal Európa elsőrendű metropoljai sorában. És ha Deák Ferencen kezdve végig tekintünk a város ma egybegyűlt választottjain, azon biztos remény éled föl kebelünkben, hogy Budapest nemcsak fokról-fokra díszesebb állást vívand ki magának a művelt világ nagyvárosai között, hanem hogy Magyarország fővárosa idővel a magyar nemzetiség, a magyar cultura, szellemi és anyagi haladás legelső támasza és előmozdítója leand.

Ma nem óhajtanók a közörömet megzavarni az-

Nagyságos Miniszteri Biztos! Ő császári és apostoli királyi felsége folyó hó 21-én kelt legfelsőbb elhatározásával az 1872. évi XXXVI. t.-cikk 68-ik szakaszának rendelkezéséhez képest Budapest főváros főpolgármesteri állására előterjesztésem folytán dr. Havas Sándort, honvédelmi miniszteri tanácsost, Házmán Ferencet, Buda főváros főpolgármesterét és Ráth Károlyt, a pesti királyi ítélőtábla alelnökét kijelölni méltóztatott.

Miről nagyságodat a kijelölésről szóló hozzámmal intézett és általam ellenjegyzett legfelsőbb kézirat megküldése mellett oly felhívással értesítem, hogy azt az idézett törvénycikk 137-ik szakasza értelmében teendő alakulási közgyűlésben kihirdetni és ugyanazon közgyűlésen a főpolgármestert a jelöltek sorából megválasztani és az eredményről a legfelsőbb kézirat vizs-szaterjesztése mellett hozzám jelentést tenni szíveskedjék. Kelt Budapesten, oct. 24-én.

Gróf Szapáry Gyula.

A jelöltek nevei a szavazószekrény nyílásai fölé tétetnek.

Havas miniszteri biztos figyelmezteti a bizottsági tagokat, hogy a szavazást ellenőrző bizottság mindenkinek két fekete és egy fehér golyót kézbesít. A fehér golyó azon nyílásba teendő, amely felett azon jelölt neve áll, kire az illető bizottsági tag szavazni akar. A két fekete golyó a másik két nyílásba teendő és csupán arra szolgál, hogy senki se vehesse észre, melyik nyílásba vették a fehér golyót.

A szavazás, mely 11¼ órakor kezdődött délután két óráig folytatatik, midőn a szavazatok össze fognak számoltatni.

Tudósításunk befejeztekor szavazott 310 bizottsági tag.

*

A Pesti Napló tudósításán túl a Pester Lloyd október 26-iki száma jelenti, hogy délután ¼³ órakor a szavazatszedő bizottság elnöke, Haris Sándor jelentette, hogy a fővárosi törvényhatósági bizottság 397 igazolt tagja közül a főpolgármester választásnál 383 szavazatot adott le. Ebből a 383 szavazatból Havas Sándor 5, Házmán Ferenc 169 és Ráth Károly 209 szavazatot kapott. Miután az abszolút többség 192 szavazatot igényelt, az elnök kijelentette, hogy Ráth Károlyt abszolút szótöbbséggel főpolgármesterré választották. A törvényhatósági bizottság az elnök bejelentését lelkes éljenzéssel fogadta.

*

A választás eredményeként tehát a közgyűlés Ráth Károlyt választotta meg főpolgármesternek.

A tisztújítást az 1873. nov. 4-iki közgyűlésen folytatták. A polgármesteri állásra Kammermayer Károly pesti tanácsnokot, az alpolgármesteri állásra pedig Gerlbach Károlyt és Kada Mihály pesti tanácsnokot választották meg. A tanács tagjai Békey Imre, Alkér Gusztáv, Kaszenszky József, Petrovits Szilárd, Hanza Máté, Funk Kálmán, Havas Pál és Rupp Imre lettek, akik csaknem kivétel nélkül a pesti és budai tanács tagjai sorából kerültek ki.

zal, hogy felsoroljuk a mulasztásokat, mik egy, vagy más irányban az egyesített városrészeket a multhól terhelik. Sokkal nagyobbak érdemeik, nemzeti fejlődésünk különböző phasisai körül és sokkal szilárdabb a bizalmunk, mit az új fővárosi képviselő bennünk felkelt, hogysem az árnyat keresnők, ott, ahol annyi fény áradoz. De Budapest új képviselőtétének sokat kell helyrehozni s még többet kell megteremténie.

Budapest az állami élet központja, az ország els municipiuma. Oda kell tehát hatnia, hogy a magyar államiség hű és méltó képviselője legyen és aként kell municipalis szervezetét megalakotnia és e szervezet működését úgy igazgatnia, hogy ezen törvényhatóság mintaképül szolgáljon az ország valamennyi municipiumának.

Hogy e feladatnak megfelelőhessen, a bizottságon túl mindennekefelett a tisztviselői kar hazafisága, avatottsága és buzgalmatól függ. A mai választás eredménye szerencsés előjellel bíztat a hivatali testület további megalkotása iránt. A Korona kitüntető bizalma és a bizottsági tagok többségének szavazata Ráth Károlyban oly férfiút állított a főváros élére, aki kitűnő személyes tulajdonságainál a közszolgálat terein bebizonyított képessége, tapintata és erélyénél fogva teljes garanciát nyújt arra nézve, hogy Budapest kormányzását sikeresen fogja vezérelni. És kell-e hivatottságáról fényesebb bizonyítvány annál, mint hogy a fővárosi bizottság többsége Házmán Ferenc, e népszerű hazafi, érdemekben gazdag, fedhetetlen jellemű vezér is őt állította a főpolgármesteri polcra?

Ezen szerencsés kezdetet zálogul fogadjuk az iránt, hogy a tisztviselői kar többi tagjainak választásánál a fővárosi bizottság, mellőzve a coteriák unszolásait és félretéve személyes tekinteteket, kizárólag a legérdemesebb jelölteket fogja

kiszemelni; így aután sikerülhet, hogy azon jó magyar szellem, mi a fővárosi képviselő testületet áthatja, a tanács is át fog ültettetni és, hogy a tanács által beültendő hivatalokban is kivétel nélkül otthonos lesz. Ha a fővárosi közigazgatás nem sokára valamennyi rétegein keresztül eként avatott, jellemes, magyar érzelmű tisztviselők kezére lesz jutva, akkor a főváros díszre ki fog sugározni az egész országra, anyagi és szellemi fejlődése áldásos visszahatást gyakorland az összes nemzet jólétére és késő nemzedékek dicsérvé fogják emlegetni a napot, melyen Magyarország magyar fővárosára a haladás és felvirágzás újabb korszaka nyit.